

ACC. NR M. 12861:1-4.

Landskap: Västergötland Upptecknare: Siv Winelius
Härad: Vartofta Berättare: Hanna Johansson
Socken: Acklinga Berättarens yrke: Sömmerska
Uppteckningsår: 1953 Född år 1878 i Varv

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Luf. 49.

L.U.F. 49

Hemmets prydnade.

(s. 1-4)

Hemmets prydnade.

1

Mitt barndomshem hette Rudan, ett torp under Kavlås herrgård.

1) Lövning.

I den öppna spisen i rummet hade vi löv och blommor, som byttes varje lördag hela sommaren. Till midsommar var det alltid brukligt att vi hade en midsommarstång i en hage nära stugan. Den kläddes på förmiddagen midsommarafton.

2) Golvet.

På golvet brukades granris, som hackades på en huggkubbe med "hand-
yx". Det ströddes på, när det nyskurade golvet var riktigt torrt och fick ligga på från lördag till måndag. Man tyckte att det blev friskt inne i stugan då. Nu är denna sed helt bortlagd. Golvet skurades varje lördag med sand och vatten. Tvagan var gjord av färska granriskvistar. Hemma hade vi nästan aldrig mattor. Någon enstaka gång, vid högtider, lades en hemvävd gångmatta på gjord av trasor.

3) Väggprydnader.

Vi hade tapeter, så länge jag kan minnas tillbaka. De var blommiga i ganska mörka färger. Bonader förekom aldrig. Tavlor var sällsynta, och vi hade inga. Men det hände att gubbar gick omkring i stugorna och sålde små tryck med landskap, blommor eller figurer. De kostade högst

en krona stycket. Ibland fick dessa försäljare logi i stugan för natten, och kunde då betala med en sådan tavla. Gardiner hade vi så länge jag kan minnas, för mor hade tjänat i köket på Kavlås herrgård och lärt sig hur det skulle vara. Långgardiner brukades dock inte, utan vi hade en vit, stärkt kortgardin över fönstren i rummet och s.k. jalousi i köket.

4) Bords- och skåpprydnader.

Duk förekom aldrig på bordet i vardagslag, utan vi fick nöja oss med den vitskurade bordsskivan på slagbordet. Men till högtiderna hade vi en vit linneduk, i drällvävnad, som mor själv vävt. Vi hade inga prydnader på dragkistan eller byrån förutom ett par malmljusstakar, som mor köpt på Kungslena marknad i sin ungdom. Dessa stod på byrån. Dragkistan hade skjutlådor och användes av kvinnfolk, medan byrån hade klaff och brukades av karlarna. På en del ställen minns jag att de hade en spegel, med lådor och vita stärkta gardiner vid sidorna, stående på skänken eller byrån. Dessa gardiner var upphängda på en stång, som var fastsatt överst på spegeln.

5) Spisar.

Vi hade en öppen spis i rummet. Den var försedd med ett stort valv, som hölls uppe med två järnstänger. Även i köket hade vi en öppen spis med likadant valv, men med en järnstång och en hall av huggen sten. Mor stänkte blåelse då spisen var nykritad. Kritan skulle vara upplöst i sur mjölk eller kärnmjök, då fällde den ej.

6) Belysning.

Vi hade en större fotogenlampa med vit kupa. Den ansågs mycket fin i jämförelse med den mindre lamptypen utan kupa, som också förekom. Denna utgjordes av ett oljehus av metall, ovanpå vilket sattes ett uppåt avsmalnande lampglas. Ibland var den försedd med båge och kunde hängas på väggen. I övrigt användes talgljus, som vi själva stöpte. Vi använde fårtalg från slakten på hösten och den räckte för vårt behov av ljus. Ljus fick vi även från elden i spisen, särskilt om man lade in ett "töreträ" där. Under världskriget 1914-1918 infördes elektriskt ljus i trakten.

7) Blommor.

Vi hade mycket blommor hemma, för far arbetade på dagsverke i trädgården hos excellensen på Kavlás och ville ha blommor omkring sig. Vi barn plockade vildblommor, som sattes i vasar av bleck eller ett par stora "drickamuggar" av vitt porslin med inbrända blå blommor. Många krukväxter hade vi i fönstren. Det var pelargonier, fuchsior och myrten. Avläggare kunde far få från trädgården i Kavlás och de sattes ner direkt i krukor.

8) Andra prydnader.

Till jul brukade vi ha två unga granar utanför stugdörren och två vid porten, fastspikade på grindstolparna. I taket i rummet hade vi en

ACC. N:R M. 12861:4

julkrona, som gjordes av en furutopp med många grenar. Barken skalades av, då den var färsk och mjuk och grenarna böjdes tillsammans så att de bildade en krona. Denna kläddes med olikfärgat papper och hemstöpta talgljus surrades fast eller fästes i små ljushållare.

=====

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV